

סיו' ק"ש לשב"ק	מוצ"ק ר"ת	הדלקת הנרות	לעיקוואוד ברוקלין ירושלים בני ברק אלעד
8:20/9:13	9:42	8:11	
8:17/9:12	9:43	8:12	
8:24/9:08	9:06	7:13	
8:25/9:09	9:03	7:28	
8:24/9:08	9:04	7:21	

רחמי עלי לב

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

זאת הוקת התורה.

פירש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מזה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. ולהלן אומר רש"י מיסודו של ר' משה הדרשן, משל לבן שפחה שטינף פלטיץ של מלך, אמרו תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא פרה אדומה ותכפר על העגל.

ואין בזה סתירה. אם השטן ואומות העולם אינם שואלים אלא מונין את ישראל כדי לקנטר, משיבים להם בקיצור ובתוקף גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, ברם כשהשואל הוא איש תורה מסוגו של ר' משה הדרשן, שאומר תורה היא וללמוד אני צריך, אז יש חובה להשיב, להסביר ולנמק.

חובא בנחם ציון בשם הרה"ק מקאצק ז"ע

פרה אדומה תמימה.

אצל פרה אדומה ב' שערות פוסלות (כדאי ברש"י הכא) דכתוב תמימה, אבל בענין תמים תהי' עם ה' אלקיך אפילו שעררה אחת פוסלת.

חידושי הרי"ם, על התורה

אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו.

י"ל דהכי קאמר, אתה ידעת דוקא כי תכיר ותבין מגדולתך תוכל לשער ערך שפלותינו כי ישראל ואדום כשזה קם זה נופל, ואם כן, אתה ידעת את כל התלאה.

חת"ם סופר, על התורה

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בהר הזה על גבול ארץ אדום לאמר, יאסף אהרן אל עמיו וגו'.

ויאמר ה' וגו' על גבול ארץ אדום וגו' טעם שהוצרך לומר על גבול וגו' פירוש על סיבת הגעתם לגבול רשעה נסתלק אהרן. שוב בא לידי מדרש אחד (כמדבר רבה יט טו) ח"ל בהתחברך לרשע וגו' בשביל שנתחברו לאדום חסרו צדיק אחד עד כאן, והם הדברים עצמן שרמזנו במאמר על גבול וגו' ולדרך זה יתבאר אומרו לאמר, שיצו ה' למשה לומר לישראל פרט זה, שרמז במאמר על גבול, שהתחברם לרשע סיכב פטירת הצדיק, והגם שכבר נגזרה גזירה זו עליו אפשר שהיה חי עוד ימים, עוד לומר מגלגלין חובה על ידי חייב.

ובדרך רמז כיון שאהרן עומד עם משה לגאולה העתידה, כאומרם ז"ל וילקט שמעוני רמז תשסד) בפסוק וענתה שמה כימי נעוריה (הושע ב ז) [זה משה ואהרן] שכתבתי למעלה, וגאולה העתידה היא מיד אדום, שהיא מלכות ס"מ שאנחנו שבוים תחת ידם, לזה אמר על גבול ארץ אדום, פירוש על סיבת גבולם אשר הגביל ה' קץ לאדום לימטר ביד ישראל, לזה שם יאסף אהרן, וגמר אומר אל עמיו לרמוז לעמיו העתידים לרשת ארץ אדום.

אור החיים הקדוש

יאסף אהרן אל עמיו כי לא יבא אל הארץ אשר נתתי לבני ישראל על אשר מריתם את פי למי מריבה.

בפסוק יאסף אהרן אל עמיו כי לא יבוא בו. ויש להקשות מ"מ אי לא הגיע זמנו להסתלק מן העולם וכי בעבור שלא יבוא היסר השי"ת משנותיו והלא

אמרו חז"ל שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום כו'. ואי הגיע זמנו אין צריך לטעם כי לא יבוא.

אבל באמת זמנו של אדם הוא כשכבר פעל בעולם העבודה שנצרך לו לתקן ולקיים המצות השייכים אליו. ולכן ביקשו משה ואהרן לכנס לא"י לקיים מצות התלוין שם ולכן אם ה' מוכן לכנס לא היה זמנו להסתלק עדיין, רק כי לא יבוא וממילא כבר שילם עבודתו כנ"ל.

שפת אמת, שנת תרל"ט

והיה כל הנשון וראה אותו וחי וגו' והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי.

הנה מצות הבטחון הוא שורש כל התורה וזולת בטחון אי אפשר לקיים התורה, וגם קיום העולם אינו אלא על ידי בטחון, ואפילו הכי לא מצינו מצות עשה מפורשת על זה, לפי שאי אפשר לצוות על זה, שדבר זה תלוי במדת האדם וטבעו, ואיך יצוה את האדם שלא ירא ולא יפחד מקשרי מלחמה כיון שהוא דבר טבעי, וכמו שהקשה האבן עזרא על הקרא (שמות ב, יד) דלא תחמוד ושרבים יתמהו על זאת המצוה איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מזה שהוא נחמד למראה עיניו. אלא שהקושיא ליתא לא התם ולא הכא, שאדם נפעל על ידי מחשבותיו, כי אם ישים הרבה פעמים נגד עיניו הניסים והנפלאות שהקב"ה מקיים אותנו על ידי ניסים, כי אין מזל לישראל (שבת קנו עמוד א), ומחשבות כאלה יפעלו על האדם להשריש מדת הבטחון על ה' כמו שביאר היטב החובת הלבבות שער הבטחון (פרק א-ב) וכן לענין חמדה כמו שכתב הוא בעצמו.

ורק בזה שהקב"ה הולך אותנו מ' שנה במדבר ונתן לנו את המן מידי יום ביומו וביום השבת לא נפל, על ידי זה קבע בנו מדת הבטחון שרק אל המן עינינו ומים אין לשתות ומסובבים בנחשים שרפים ועקרבים ולא שלטו בנו, ועל זה עשה משה רבינו נחש נחושת ושם אותם על נס, דהיינו שעל ידי הרגל, על ידי [שראו כל זה במשך] מ' שנה נדמה להם שהם בטבע שהנחשים אינם מזיקים ועתה ראו שהנחשים השרפים מזיקים, עכשיו ראו למפרע שעד עתה חיו רק על פי נס (על מנת לעורר שהכל נסים מהרבוש"ע).

וזהו שאמר הכתוב, והיה כל הנשון וראה אותו וחי, דהיינו שראה שעד עתה היה רק בנס (ש)לא נשכו אותם הנחשים ואמאי עתה נשכו בהם הנחשים, זה היה בודאי שעד עתה עשו כהוגן ולא חטאו ועתה עברו את פי ה'.

ובזה י"ל הדקדוק שפעם אחת כתיב והיה כל הנשון וראה אותו וגו', ופעם אחת כתיב והיה אם נשך הנחש ו'הביט'. ולהנ"ל אתי שפיר דיש ב' מיני אדם המדברים, אחד על ידי אחרים, שרואה שאחרים מדברים גם הוא מדבר, ויש אדם שמעצמו מדבר. וזה שאמר, והיה כל הנשון, דהיינו על ידי אחר או רק אם ראה דיו, אבל אם נשך הנחש, דהיינו שמעצמו מדבר, אז והביט צריך להביט לאחריו. וממילא הבטחון אינו צריך ציווי דממה נפשה, מי שמוחזק בו אין צריך, ומי שאינו מוחזק אינו מועיל הצווי.

ליקוטי מהר"ם שיק על התורה, בחידושי המצות מצוה תקכ"ה

רהשי ההלכה

פסקי הלכות

מהלכות ברכות

א. ברכת משקין היוצאין ממי פירות: על משקין היוצאין ממי פירות מברכין **שהכל** (ש"ע סי' ר"ב ס"ח). **בין אם יצאו מעצמן ובין אם יצאו ע"י כתישה וסחיטה** (משנ"ב סקט"ז וכדמסמע בסי' ר"ה ס"ג), **גם בפירות שרובם עומדים לסחיטה יש לברך שהכל, ומכל מקום בדיעבד אם ברך עליהם כברכת הפרי** (על הנסחט מפרי האדמה בפה"א, או בפה"ע על הנסחט מפרי העץ) **יצא** (שעה"צ סקנ"ד דלהרשב"א יש לברך בכה"ג כברכת הפרי וכ"כ בפמ"ג סי' ר"ה משב"ז ס"ד, ובחזו"א סי' ל"ג סק"ה מצדד דאולי גם להרא"ש יש לברך כברכת הפרי בכה"ג, ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"ד סי' י"ט שכ' דגם להרשב"א ברכתו שהכל ומ"מ בדיעבד הסכים דכשרך כברכת הפרי יצא ד"ח, ועי' באריכות בברורי הלכות הכא).

ב. ברכת מיץ תפוזים: על מיץ תפוזים אף שרובו עומד לסחיטה יש לברך **שהכל**, ומכל מקום **בדיעבד כשרך עליו בורא פרי העץ יצא** (עי' שעה"צ סי' ר"ב סקנ"ד דכשרובו עומד לסחיטה להרא"ש ברכתו שהכל ולהרשב"א בפה"ע ונפק"מ לענין דיעבד כשרך בפה"ע דאי"צ לחזור דסב"ל, ועי' בחזו"א סי' ל"ג סק"ה שמצדד דגם להרא"ש ברובו עומד לסחיטה מברכין כברכת הפרי, גם מצדד בחזו"א דכשמסמס כל הפרי יחד עם גוף הפרי לתוך הכוס ולא נשארו רק הקרומים לא חשיב כמשקה אלא כנתרסק דמיעיקר הדין ברכתו כברכת הפרי כמבואר בשו"ע סי' ר"ב ס"ז ובמשנ"ב סק"מ, ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"ד סי' י"ט שמצדד דגם להרשב"א ברכתו שהכל ומ"מ בדיעבד כשרך בפה"ע לא יחזור לברך, ועי' באריכות בברורי הלכות הכא).

ג. הברכה על מציצת פרי: המוצץ פרי הראוי לאכילה בתוך פיו אף שאינו אוכל את בשר הפרי כלל **מברך עליו כברכת הפרי, אבל התופס פרי בידו ומוצצו מברך עליו שהכל, לבד מהמוצץ ענבים בפיו שגם אם אינו מניסם לתוך פיו מברך עליו בפה"ע** (רעק"א סי' ר"ב ס"ח משו"ת מים חיים להפרי"ח או"ח סי' ז, ובשבת הלוי ח"א סי' ר"ה בהערות לסי' ר"ב ציין לכה"ח סקס"ג בשם בן איש חי דזוהו דווקא בלועסם בתוך פיו, ולענין מציצת ענבים עי' שו"ע הרב בסדר ברכת הגנהין פ"ו ס"ט).

בידורי הלכות

ברך על מיץ תפוזים בורא פרי העץ האם יצא

(בירקות) ומ"מ למעשה לא רצה להקל נגד הטור, אבל ביוצא ע"י כתישה פשיטא דהוי כבישול ונראה דגם הטור מודה דיוצא גוף הפרי ממונו עכ"ד, **אמנם כבר השיג עליו החמד משה** בסק"ג דמדברי הראשונים נראה דאין חילוק בין היוצא מעצמו ליוצא ע"י סחיטה ובכל גווני ברכתו שהכל, **והנה בטושו"ע** סי' ר"ב ס"י הובאה מח' **הרשב"א והרא"ש** מהי ברכת המים שנתבשלו בהם פירות **להרשב"א** יש לברך עליהם **שהכל** ולא בפה"ע דלא חשיב אלא זיעה בעלמא כמ"י סחיטת פירות, **ולהרא"ש** מברכין עליו **בפה"ע** ולא דמי למ"י סחיטת פירות שמברכין עליו שהכל **שמשקה הפרי אין לו טעם הפרי** כמו למים שנתבשלו בהם פירות שנכנס בהם **גוף טעם הפרי**, וכ' **מרח"ט** בשו"ת **שבט הלוי** ח"ד סי' י"ט דלכאוי היה מקום לומר **דסברת הט"ז תלוי במח' הרשב"א** והרא"ש, **דלהרא"ש** יתכן שכשאנו רואים במציאות שש"י הסחיטה יוצא גוף טעם הפרי לא גרע ממים שנתבשלו בהם פירות שמברכין עליהם בפה"ע, אבל **להרשב"א** הדטעם דמברכין על מ"א דשלקי בפה"א הוא משום דכן דרך רוב אכילתן (ולא משום דנכנס עיקר טעם הפרי) כמש"כ בברכת בפה"ע דלא שייך כלל בסחיטה ובישול, א"כ גם ביוצא עיקר טעם הפרי ע"י סחיטה ברכתו שהכל.

ומעתה נבוא לנדוד דלכאורה לפי"ז אף אם נתפוס כהט"ז **אין לברך על מיץ תפוזים בפה"ע, דלהרשב"א** לא מהני מה שיוצא עיקר טעם הפרי דבכל אופן חשיב כזיעה בעלמא (מאמור לעיל), **אלא שכ' מרח"ט** דע"ז **יש מקום לומר דבתפוזים** שנוטעים חלקם הגדול או עכ"פ חלק גדול מהן **לצורך סחיטת פירותיהם** (וגם נכנס גוף טעם הפרי להט"ז עפ"י ש"י הרא"ש) והוי מצד זה רוב אכילתן או עכ"פ חלק ניכר מאכילתן ע"י סחיטה (ודומיא דמי שלקות שמברכין עליהם בפה"א להרשב"א מטעם דרוב אכילתן ע"י בישול) א"כ למה לא נברך בפה"ע גם להרשב"א, **אמנם מ"מ נראה דכיון דהרשב"א הניח יסוד דכללי ברכות וכללי תרומה ובכורים שוים**, וכל שאינו בגדר תרומה ובכורים אין מברכין עליו בפה"ע, א"כ כיון דלענין תרומה ובכורים גמרינן מדכתיב פרי דפרי אתה מביא ולא משקה (מלבד יין ושמן דאתרבי מאשר תביא) ומשמע גם אם נכנס כל טעם הפרי ודומיא דענבים, **וגם לא מהני שם מה שנוטעים רובם לצורך סחיטה** דסתמא קתני יין תפוזים ורמונים בכל צדדים שבועולם, **א"כ ה"ה לענין ברכה נמי**, ועא"ג דבמ"א דשלקי מברכין בפה"א להרשב"א מטעם דרוב דרך אכילתן ע"י בישול, **אין כלל פה"ע ופה"א דומה בזה להרשב"א**, וכיון שכן **להלכה פשיטא דלמתחלה ראוי לברך שהכל על סחיטת תפוזים**, (ולמש"כ הוראת החי"א ומשנ"ב סי' ר"ב סקנ"ב לברך בפה"ע ארטוב של פלומ"ן ישישים במדינות שנוטעין כולם אדעתא דהכא עדין צ"ע, מהיו בבישול שהם מדברים מזה איכא עכ"פ סברת הרא"ש משא"כ בסחיטה) **איברא** הערוני למש"כ **בפמ"ג** (משב"ז סי' ר"ה סק"ד) **ובשעה"צ** סי' ר"ב סקנ"ד דלהרשב"א יש לברך בפה"ע בפירות שרובן עומדין לסחיטה, ולמש"כ **חזו"א** (א"ח סי' ל"ג סק"ה) דמצדד מספק דלהרשב"א ברכתו בפה"ע (ועע"ש בחזו"א בסו"ד דמצדד דגם הרא"ש מודה דדבר הדהך לסוחטו מברכין עליו כברכת הפרי), **ולכן אם ברך בטעות בפה"ע** י"ל דיצא בדיעבד דלהראב"ד והט"ז הנ"ל ברכתו בפה"ע וגם יש מצדדים כן בד' הרשב"א וראוי לחוש בספק ברכה שלא לברך עוד פעם.

וע"כ להלכה למעשה אף דברכת מיץ תפוזים הוא שהכל מ"מ אם ברך עליו בפה"ע לא יברך שוב.

שאלה: ברך על מיץ תפוזים (הנסחט מתפוזים) **בורא פרי העץ האם יצא, או שמא צריך לחזור ולברך שהכל?**

תשובה: בברכות לח. א"י ואמר מר בר רב אשי **האי דובשא דתמרי מברכין עלויה שהכל נחיה בדברו מ"ט זיעה בעלמא הוא**, כמאן כי האי תנא דתנן דבש תמרים ויין תפוזים וחומץ ספוניות ושאר מי פירות של תרומה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש **ורבי יהושע פוטר, ופרש"י** ור"י פוטר **דזיעה בעלמא הוא** ואין שם תרומה חל עליו, ואין לך פרי הניתן למשקה אלא זיתים וענבים בלבד והיינו כמר בר רב אשי, **ובטושו"ע** סי' ר"ב ס"ח פסקו עפ"י שברכת המשקין היוצאין מכל מיני פירות הוא שהכל, וממש"כ הטושו"ע בסי' ר"ה ס"ג נראה דאין חילוק בין משקה היוצא מאליו לבין משקה הנסחט מהפרי, ועי' בחי' **הרשב"א** (ברכות לח. ד"ה דבש של תמרים), **שנחלקו בזה הראב"ד והרשב"א**, דהראב"ד אהא דאמרין דמר בר רב אשי אתיא כר"י, **דהא טעמא דר"י דלא חשיב פרי** הוא כדא"ב בספרי (ובחולין כ"כ) דגמרינן תרומה מבכורים [מה בכורים משקין היוצאין מהן כמותן דכתיב אשר תביא מארץ ה' תרומה משקין היוצאין מהן כמותן, ומה תרומה יין ושמן הוא דמחייב בתרומה הא שאר משקין לא (דק דתנן תירוש ויצהר חייבים בתרומה מדאורייתא) **אף משקין היוצאין מהן כמותן תירוש ויצהר אין מיי אחריתא**, ולפי"ן בכורים מתרומה מה תרומה תירוש ויצהר דינם כפרי מיד אחריתא לא ה"ה בכורים], **וא"כ טעמא דר"י לאו משום דזיעה הוא כמר בר רב אשי אלא משום דילפינן לה מקרא ולטעם זה גם משקין היוצאין ע"י סחיטה אין דינם כפרי, ומשא"כ למר בר רב אשי דרק ביוצאין מאליו דהוה זיעה בעלמא אין דינם כפרי**, ונדחק הראב"ד לתרץ דאפשר דס"ל למר בר רב אשי כוותיה דר"י ביוצא מאליו דהוה זיעה בעלמא ולא ביוצא ע"י סחיטה, **אמנם ברשב"א** הק' עליו דלדבריו לא תליא כלל הא דמר בר רב אשי בר"י דההוא דר"י תלוי בגזירת הכתוב דמר בר רב אשי משום דמשקה היוצא מאליו הוה זיעה, **ועוד** אטו מי פליג מר בר רב אשי על ר"י דילף מגזירת הכתוב דמשקין היוצאין ע"י סחיטה אין דינם כפרי, **ועוד** דלדבריו אג דקיי"ל (ברכות לט.) דמ"א דשלקו בהו ירקות דינם כשלקות ומברכין עליהו בפה"א מי מפקין ר' יהושע לבר מהלכתא? (דל"י הרי אין משקין היוצאין נחשבים פרי), **ואי שלקי ליה לתמרי ויצא מהן דובשא דרך בישול מי מברכין עלויה בורא פרי העץ?** ולכן כ' **הרשב"א** דע"כ **משמע דטעמא קא דרשינן דכיון דלא חל שם תרומה על סחיטת פירות לבד יין ושמן ש"מ דלא חשיב רק זיעה בעלמא**, והא דמ"א דשלקי כשלקי הוא משום דכיון דרוב אכילתן ע"י בישול מי שליקתן כמותן, הא כל מידי **דאין דרך לשלקן ולסחטן** אלא לאכלן בעין בהנהו לא אמרינן שיהיו מימיהן כמותן, והא דקאמרין במת"י ושאר מי פירות לאו פירות שדרךן לישלק קאמר אלא פירות שהדרך לאכלן בעיניהו, וסיים הרשב"א דלפי"ז **על יין תפוזים ורימונים מברכין שהכל**, ולהראב"ד מברכין עליהו בפה"ע, **ובתוספתא** דברכות (פ"ד ה"ב) תנינן בהדיא דכדברי דמברכין עליהו שהכל ודלא כראב"ד, נמצא דלהראב"ד **מי סחיטת פירות ברכתן בפה"ע ולהרשב"א** ברכתן שהכל וכוותיה קיי"ל להלכה וכמש"כ בשו"ע סי' ר"ה ס"ג. **אבל בט"ז** סי' ר"ה סק"ו השיג על הטושו"ע שפסקו דאם סחט ירקות מברך על אותן משקין שהכל וכ' **דיש לדמות משקה היוצא ע"י סחיטה למי שלקות** דדבר הנראה לעינים ומורגש בשכל הוא שיוצא יותר מגוף הפרי ע"י סחיטה מהיוצא מאליו **ויש לברך עליו בפה"א**

הילולא דצדיקא

גלב"ע
ח' תמוז
תרל"ז

הרה"ק
בעל ה'אמרי נועם'
מדזיקוב זי"ע

אלה תולדות

הרב הגאון הקדוש לו דומיה תהלה וכו' כק"ש מ"ה מאיר (נוסח שער הספר אמרי נועם), נולד כבן השני לאביו הרה"ק רבי אליעזר הורוויץ זצ"ל מדזיקוב, בן הרה"ק הר"ר נפתלי צבי מראפשיץ זצ"ל בעמח"ס הק' זרע קודש, ולאמו הרבה צ מרת חיה ע"ה בתו של הגביר הרב ר' יחיאל מיכל ראזענפעלד מראווה רוסקה.

מסופר כי כאפשר היה פעם אחת אביו הק' אצל הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זצ"ל, פנה אליו הרה"ק מאפטא, ואמר לו, סע לביתך, ויהיה לך בן, וקראת את שמו מאיר, כי הוא יהיה עיני חכמים, ומאיר לארץ ולדריים. וכפי שהתבטא פעם רבינו על עצמו ואמר, שאני הנני בחינה כוללת של אבי הק' יחד עם אחיו הק', כי מאיר הוא ראשי תיבות של א'לעזר ה"ה אבי הק' זצ"ל, י'שראל ה"ה אחיו הק' מבראנוב זצ"ל, ר'אובן ה"ה אחיו הק' מדעמביץ זצ"ל, מ'שה אחיו הק' מראזוואדאו זצ"ל, וגם שמו מאיר.

במעליו יתכר נער

עוד מילדותו היה רבינו חד וחריף עילוי ממש, ואביו הק' היה מתפאר בו תמיד והיה קורא לו בתואר 'הגאון שלי'. ומסופר שזקנו הרה"ק מראפשיץ זצ"ל, היה נהנה לשמוע ממנו תמיד את חידודיו. ופעם בהיותו ילד כבר שית שנין, העמידו אביו הרה"ק מדזיקוב לפני אביו הרה"ק מראפשיץ, וישאלהו זקינו הק', בני! הגד נא לי טעם נכון על מה שאנו אוכלין קוגל בשבת?. ותוך כדי דיבור השיב, הלוא קוגל נוסריקון והוא כ'זרע ג'ד ל'בן (שמות טז לא), וידוע דהקוגל הוא זכר למן, (דעת זקנים להג'ר אברהם סג"ל אטינגא ז"ל). עוד מסופר, כשהיה רבנו ילד כבן שבע שנים כיבדו זקינו הרה"ק מראפשיץ לומר תורה, פתח הילד ואמר, ראותו כי כן אדומי העוצר, ראותו בגימטריא תר"ג, האם הסיטרא אחרא מחזיק ושומר אף הוא את התר"ג מצוות!.

בהיותו בן אחד עשרה שנה, לקחו אביו הק' עמו להרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זצ"ל, ורבינו ישב אצל אביו בעריכת השלחן הטהור, ולאחר שהרבי מזידיטשוב זי"ע אמר תורה, אמר, **הילד הזה חוטף את המלים מפי**. ויש שהסבירו כי כוונתו היה' כאשר ראה שרבינו יפרש ויאמר תורה ג"כ על פי דרכי בדרך הקבלה.

פעם העיד רבינו על עצמו כי בהיותו כבן ט"ו שנה כבר ידע את כל הספר 'קצות החושן' בעל פה ע בוריו.

הרבנות בדזיקוב

הרה"ק הר"ר אליעזר'ל מדזיקוב אבי רבינו עוד בחיים חיותו כאשר בסוף ימיו התרחק מעדת חסידיו, הכתיר את בנו - רבינו כרב העיר דזיקוב, ומסר בידו את ניהול כל עניני העיר. ורבינו הוא היה המוציא והמביא בכל עניני העיר, וכשנפטר אביו הק' ביום ג' מר חשוון תרכ"א מיד שמו כל העדה עיניהם על רבינו שהוא ניהל אותם כממלא מקום אביו גם באדמור"ת של

דזיקוב. ורבינו אחז בשיטת אביו וע"ד הנהגת זקינו בעבודת ההסתר, והיה מרגלא בפומיה לומר, **שאם בביתו מסתיר את עצמו בשלושה לבושים, אזי בלכתו בדרך מסתיר את עצמו בעשרה לבושים**. וכל עיקר עבודתו היתה להיות ערום ביראה. וע"כ כמו אביו הק' לא היה סובל את אלו המתחסדים המתהדרים, שכל מגמתם להבליט ישותם והדרתם, ודבר זה גרם לו להמשיך עליו שנאתם וקנאתם של אנשי העיר, והיו רודפים אותו על זה, אבל רבינו לא שת לבו לזאת והיה בעבודת הקודש ללא חת ומורא כלל.

סיפורי קודש

אצל רבינו בדזיקוב הקפידו שלא לשתות מאומה בסעודת רעווה דרעווין בשבת קודש, באחת השבתות שבתקופת מגורי מרן הסבא קדישא בעל האבת ישראל גדול זי"ע בדזיקוב, פתאום חש האהבת ישראל בציימאון גדול בסעודה שלישית, והרהר לעצמו, אילו היה חותני נותן לי כעת כוס יין בוודאי שהיה מחיה את נפשי בזה. תוך כדי הושיט רבינו את ידו ומילא כוס ין ונתן לחתנו האהבת ישראל ואמר לו, הלוא אצלכם לא נקפידו שלא לשתות, ובכן קח ותשבע את נפשך בזה.

מסופר על חסיד אחד מחסידי צאנו, שאחר פטירת רבו הגדול קם ונסע לדזיקוב לתהות על קנקן רבינו אם לקבל עליו כרבו או לא. והנה כאשר התבונן ברבינו, חשב בדעתו כי התלהבותו של הרה"ק מדזיקוב זצ"ל אינו מגיע להתלהבות שהיה רואה אצל רבו הדברי חיים מצאנו זצ"ל, כי הלוא צל רבו היה רואה האיק שבוער בקרבו כמו מיחם של מים, והיה ניכר לכל גודל התלהבותו בעבודת הקודש, ואילו עבודתו של רבינו בדזיקוב ה"ה בעבודת הנגינה ועניני דביקות, ולכן חשב כי אין זה מקומו וילך לחפש ולתור אחר רבי אחרת.

אך רבינו בגודל קדושתו הרגיש תיכף בדבר, ופתח את דבריו ואמר, כתיב, והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', פירוש הדבר, הוא, כי הפסוק מלמדינו דרך העבודה מהו, כי לפעמים דרך בעבודת הצדיק שהוא כמו נגן המנגן, כי כמו בשעת הנגינה לפעמים אין הניגון מורגש כ"כ בפעם הראשונה, רק כאשר חוזרים עליו פעמיים ושלוש אז מרגישים המתקנות הניגון, כן הוא יד ה', ה"ה עניני העבודה בעבודת ה', שהוא על דרך פנימיות ודביקות, שצריכים לזה התבוננות יתירה עד שידעו ויכירה את דרכה על טובה...

הוא היה אומר

כה אמר הרה"ק הר"ר יודעלע מדזיקוב זצ"ל בשם זקינו הרה"ק האמרי נועם זצ"ל, מהאי דינא של סתם יינם אפשר ללמוד לימוד זכות גדול לטובת בני ישראל. והיינו, ומה העכ"ם בזמנינו שאין רגילין לנסך לע"ז, בכל זאת מאחר שכן נהגו אבותיהם, נשאר האי דינא בתוקף גם עבורם. על אחת כמה וכמה, דמדה טובה מרובה, שצריך להיטיב לבני ישראל אף על פי שהם

עצמם לא מתנהגין כל כך כשורה, אבל היות ואבותיהם עשו רצון הבורא בכל לבם ונפשם, צריכים לתת לבניהם אחריהם לעולם שכר טוב בזכות אבותיהם הקדושים, ודפח"ח. (תפארת בנים עמוד 5ר).

אשכנחיה דרב

בשנת תרל"ו נפטר עליו רבו הרה"ק הדברי חיים מצאנו זצ"ל, כשהגיעה השמועה לרבינו, מיד נתכרכמו פניו, ואמר, **כי הכוונה היא גם אלי**. ואכן מאז ראו בחוש, האיק שרבינו מכין עצמו לעבור לעולם שכולו טוב. בחנוכה תרל"ז שנה אחרונה של רבינו עלי אדמות, שיחק עם בניו בסביבון [דריידעל] דכרו בכל שנה, ובכל פעם שהיה מסבב עם הדריידעל נפל עם אות ג' למעלה, אמר, **הנה יום הג' סובב והולך**, וכה שינה ושילש ופסק מלשחק. ולא הבינו בניו עם כל העומדים עליו מה הוא אומר, עד אשר ביום ג' - ח' בתמוז דהאי שתא שנפטר בקארלסבאד, אז הבינו דבריו, כי צפה ברוח קדשו כי קרב קיצו באיזה יום ג' דהאי שתא.

רבינו הלך ונחלש משך השנה ההוא, עד שהרופאים המליצו לו שישע לקארלסבאד, ובדרכו ייבדק בוינה. רבינו סירב לעצת הרופאים, אך בניו לחצו עליו בתוקף שישמע לעצת הרופאים אולי ימצא רפואה למחלתו. לפני שעלה לעגלה שאל אם יביאו אותו בחזרה לדזיקוב, בנו בעל ה"עטרת ישועה מדזיקוב זי"ע הבטיח לו שכן יעשה, כששם רגל אחד על העגלה עוד פנה אל כל מלווייו ואמר, **במפורש אם רוצים אתם עוד לשמוע ממני מלכיות וזכרונות ושופרות אל תתנו לי לנסוע**, אעפ"כ לא שמעו לו. לימים היה התמרמר חתנו הק' הרה"ק האהבת ישראל מויז'ניץ זצ"ל באמרו, איפא היו האזניים שלנו כשלא שמענו לקולו.

מוינה נסע רבינו לקרלסבאד, והמלוויים סיפרו ששני ציפורים לוו את העגלה לאורך כל הדרך. ורבינו היה מרמז תמיד לאורך כל הדרך כי אין דעתו נוחה בנסיעה זו, אבל לא עמד על דעתו נגד המלוויים. בצאת העגלה לדרכה, באה לנגדם לוויה נוצרית, ובראשה כומר שהיה נושא צלב, אמר רבינו, שקבלה בידו בשם הרה"ק הר"ר מענדל"י מרימנוב זצ"ל, שאין לצאת לדרך אם רואים לוויה נוצרית, שכן אין זה סימן טוב. אולם גם הרמז הזה לא נרמז המלוויים, וטענתם בפייהם, שכוונתו של הר"ר מענדל"י היתה שצריך לשנות את הדרך, ולכן כיוונו את העגלה לרחוב אחר והמשיכו בדרכם.

זמן קצר לאחר בואם לקרלסבאד, ביום שלישי ח' בתמוז תרל"ז, בהיותו יושב על כסאו ומעשן את המקטרת המיוחדת שצדיקים, נהגו לעשן בהם לילקע ציבעך בדביקות גדולה, לפתע זרק את המקטרת, והחל פתאום לומר, הפייט 'הנשמה לך והגוף שלך, הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך', ומיד בסיימו יצאה נשמתו בטוהרה.

זכותו יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

נצור לשונך

עפ"י סדר

הלימוד היומי

הלכות

שמירת הלשון

ה תמח- הלכות איסורי לשון הרע - כלל ב

יב. עוד ראיתי לכתב דבר אהד בפרוש מפני שראיתי שהרבה אנשים מרגלין בזה, והוא כשדורש אהד בבית המדרש - אסור על פי הדין להלעיג ממנו ולומר, שאין בדרשותיו ממש ושאין מה לשמע, ובעונותינו הרבים, ראינו שהרבה אנשים פרוצין בזה, ולא יחשבו הלעג הזה לאסור כלל, ועל פי הדין הוא לשון הרע גמורה, שעל ידי הדבור בזה מצוי הוא שגורם הזק לחברו בממונו וכמה פעמים צער ובייש גם כן, כי לו יהי שהוא דבר אמת, הלא לשון הרע אסור אפלו על אמת, כי מה תועלת מכון המלעיג ומתלוצץ אחר זה בליצנתו, כי אם בעל נפש הוא, אדרבה, צריך לייעץ לו אחר כך בינו לבין עצמו ולהעריך לפניו, שיאמר באפנים אחרים, שבאפן זה שהוא אומר עתה, אין דבריו נשמעים, ובעצה זו יהיה מקים גם כן "ואהבת לרעך כמוך".

והגה"ה - ודע אהי דכל זה הוא אפלו יהי כל דברי המלעיג אמת, אף על פי כן אסור להטעים את הדבר לפני השומע כדי לגנות לזה, וכאשר תחשב היטב, תמצא שהמלעיג מערב גם כן הרבה שקרים בהתולו, כי הרבה פעמים מצוי הוא שהמלעיג, כשפותחין פיהם להלעיג מהדרשן, אומרים שהדרשן בעצמו אינו יודע מה הוא מדרב והוא מתעטע בדבריו, וכיוצא בהתולים וליצנות, אשר מבעיתים את לב שומעיהן.

(ויותר מזה, שמוציאין לעז עליו ואומרים, שכל הדרשה שהוא דורש - אין בנחתו, רק בשביל הנאת עצמו ובאמת לא כן הדבר, כי אפלו אם נאמר, שאם לא דחקו הכרח ביתו, לא היה נוסע מביטו כדי להוכיח, אבל מקל מקום מנין להמלעיג לומר שאין בנחתו רק בשביל עצמו?)

וממשיכין עד הסוף ולסעיף הבא

מקדש מעט

ואיכור שיהיה

בשעת התפילה

בניין השיבות

עניית אמן

גדולת וחשיבות אמן יהא שמיה רבה

שנים רבות אחר המאסר בפטרבורג בשנת תקנ"ט יצא האדמו"ר הזקן (ה"ה) הרה"ק הבעל התניא ז"ע ממחדרו אל הקהל הרב שהמתין בבית מדרשו ואמר:

בגן עדן מקשים ליקרות של העולם הזה, ולא רק מלאכי השרת, אלא **אמילו הנאצלים הראשונים היו נותנים הכל בשביל אמן יהא שמיה רבא שיהודי עונה** בכל כוחו כפירושו בכל כוונתו, כלומר שהוא כולו נמצא ומונח בתוכו.

וזה היה כל המאמר שנאמר בהתלהבות עצומה ונשמעה בהתלהטות גדולה, עד שכל השנה היו אומרים כולם אמן יהא שמיה רבא בהתלהבות וברעש גדול.

הובא בכתי מלוכה עמוד שפג

שמעתי מוגאון וקדוש אחד, שאם היו נותנים רשות לצדיקים שבגן עדן היו **באים לעולם הזה לענות אמן יהא שמיה רבא**.

שם, עמוד שפג

...וחוב על כל אחד לילך לבית המדרש עם בניו בכל יום להתפלל שחריית מנחה וערבית בציבור דוקא ולענות אמן יהא שמיה רבא קדושה וברכו, כי **על ידי זה מובטחות בכל יום כמה וכמה גזירות מישראל** כדאיתא במדרשים.

ואין לשער כמה ישועות היו מביאין לישראל לו באמת היו מתכנסין כל הקהל בכל עיר אנשים וטף לבית המדרש להתפלל הג' תפילות והיו עונים ברכו ואמן יהא שמיה רבא קהל גדול בכל יום. **ובודאי היו ניצולין בזה אלפי אנשים ממות**. וזכות גדול להמורזין לזה דמביאין ישועה על ישראל.

הרה"ק בעל החפץ חיים ז"ע במכתב משנת תרע"ז, הובא בכתי מלוכה עמוד שצד

הגות בעניני הפרשה

באור החסידות

שמחת החיים עם התחדשות תמידית בתורה ותפילה

מעלת ההתחדשות - אין בדומה לה, שהיא הנותנת וגורמת לאדם חיות והתעלות לחוש טעם וסיפוק בכל זמן ועידן. וזהו דבר המתבקש ונצרך לכל אדם באשר הוא, קטן כגדול, כל אחד לפי דרגתו, וכפי שיעור ליבו ותכונות נפשו, אם מעט ואם הרבה. אך פטור בלא כלום אי אפשר כלל וכלל. וטבע זה ניתן לנו בחסד הבורא, בפרט בדורות האחרונים, שנפשות ישראל נוקקים ביותר לטללי תחייה לחוש בנעימות החיים הנצחיים, ועל זאת פתח צוהר בספה"ק **ישמה ישראל** (ראש חודש חשוון ב; ראש חודש כסלו א) כלפי דברי חז"ל במדרש (בראשית רבה מה) ובתלמוד ירושלמי (ראש השנה פ"א) "שמות החדשים עלו מבבל", היינו שמהשכת גלות בבל עלו עמהם שמות החדשים, שאבותינו הביטו מרחוק באחרית הימים בעיקבתא דמשיחא שיהיה תוקף החשכות, והחושך יכסה ארץ, והופיעו עלינו אור של כל מיני התחזקות ועלויות להעלות הנפש הישראלית מהחשכות, שיהיה להם במה להחיות נפשותיהם האומללים והנרכאים, וההתחזקות הוא **שבכל יום ויום תהא התחדשות מחדש**, כשם שאנו אומרים בברכת יוצר אור - ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

בראש וראשונה, בעבודת התפילה מוכרחים להתחדשות מתמדת, שהרי אין שום עצה אחרת כי אם להתחדש שוב ושוב, בהגדלת ובתוקף האמונה הקדושה בהש"ת, ובכך שחפץ ומשתוקק לשמוע קולנו. ואף כי אמנם הדברים אינם קלים ופשוטים לעשותם. שכן ההרגל וקהות החושים מחליש את ההתפעלות, ופג תוקף רושם החסידות ככתחילה. אלא שדווקא מחמת שהתחיות והבלבולים מתגברים ופעמים מאיימים לשטוף את האדם - החפץ לחיות "חיי עולם", חוב קדוש מוטל עליו להתחדש ללא הפסקה ולגדל את האמונה בתוכו, וכאן מגיע החלק בו צריך היהודי להאמין באמונה שלמה שהש"ת **שומע ומאזין ומקשיב כל דיבור ודיבור**. והדברים אינם מליצה, כי אם האמת הפשוטה בה עלינו לדבוק. וקיום הדבר, הכל הוא בכח התורה, שבוודאי יש צורך לעמוד על מידה זו, שלא יבוא להתרשל ולהתבטל מחוסר חשק ורפיון ידים, וכדברי הספה"ק **תפארת שלמה** (רמזו פורים) שהוא שמנכרים בכל יום אור חדש על ציון תאיר, כי "בטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית" ע"י התורה שנתחדש בכל יום אורות חדשים. והוא שאמרו **תורה חדשה מאתי תצא** (ויקרא רבה ג) דלכאורה קשה הלא לא יחליף האיל ולא ימיר דתו, אך הרמזו כי לעתיד יהיה התגלות התורה באורות חדשים בבחינת התחדשות, כמו שאומרים אור חדש על ציון תאיר, שברכת יוצר המאורות הוא האורות אשר הצדיקים משפיעים בתורתם בכל דור ודור.

הרי לנו כלל גדול שכל מה שחכמים הזהירו בלשונם, אחת כוונתם להורות בטוב התורה הקדושה שיהיו מקור החיים בעולם הזה, ואילו כל שאר עניני הגוף הגשמי נחשב כטפל וארעי לגבי המטרה הנעלית והנצחית, להיות דבוק בתורה ומצוותיה כרצון הבורא יתברך שמו. ועל כך נשוב ונראה בספה"ק **תפארת שלמה** (פרשת חוקת) שביאר באופן מופלג שאכן עצה טובה השמיעו לנו חז"ל באמרם 'ממית עצמו עליה' (שבת סג ב) כי אמנם כך דרכה של תורה, בכדי שהאדם יתנהג ויתנהג בחיים חיותו על פי דרך התורה הקדושה, אוי מוטל עליו **חדשים לבקרים** להרהר בלבבו כי הנה על פי דין הינו כבר כמות שעבר מן העולם, ובהתייבבו לדין לפני כסא הכבוד, הרי שבחסד קל ניתן לו הזכות לרדת להאי עלמא כדי שישוב ויתקן עצמו.

כי זה הדרך יטבון אור שבכל יום ויום בחיים חיותו עלי אדמות יהזור וישנה במחשבתו שהינו בבחינת מות, עד שירגיש בעצמו **התחדשות גדולה**, שזכה וקיבל מתנת חיים למען יוכל להרבות בעבודת בוראו כמצווה עליו בתורה הקדושה, ונמצאו כל ימיו בתשובה ומעשים טובים. והמקיים בעצמו בו, אין לשער ולתאר איך יתמלאו כל עיתיו ורגעיו בתורה ומצוות.

ודוקא כי שחי באופן האמור, הרי שיש בו 'חיים של יראת שמים ויראת חטא', וכתוקף דברי הספה"ק **שם משמואל** (פרשת מקץ תרע"ו) בפירוש המשנה (אבות פ"ג) הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת וכו' שהאדם הוזכר ומצויר לנגד עיניו תמיד את כל אלה אי אפשר שיבוא לידי עבירה, אלא האדם שוכח כל זה, ואף שהוא זוכר הוא רק מקופיא ואינו דבק בה, ובאם היה דבק בחזקיה היה עושה כל מעשיו בחיות והתחדשות והתלהבות, ועל כל הצדיקים נקראים 'חיי' כמו שכתוב (שמואל ב' כ) 'ובניהו בן יהוידע בן איש חי'. והוא כלל התורה.

אמור מעתה: קשר אמיתי ונצחי הוא דווקא נאמנות בלתי פוסקת זו, בהתחדשות דבר יום ביומו **תמידים כסדרם**, שהיא הנותנת והמוסיפה לקשר האישי של היהודי עם בוראו שיהיה 'קשר של קיימא'.

וכל זה הוא חובת השעה בכל רגע, בבחינת מה שדרשו שיתלמד האדם האך יעבוד את בוראו מהכח שנגדו, והיינו מאויבי לחכמני, ועל זאת כתב הרבי ר' יהונתן ז"ע **ביערות דבש** (ח"א דרוש ה) לבאר מאמר חז"ל (סוכה ב; כ) קידושין ל' א) יצרו של אדם מתחדש בכל יום. שהוא עושה לו כאילו היום נתחדש לו, וכאילו מעולם לא טעם איסור, והוא בעינו דבר חדש ולכן יעבר ויבושם לו. והיינו שיצרו מתחדש לו כאילו הוא דבר חדש... ולבטל המדות התחדשות היצר הרע, אמרו אין לזה תקנה אלא תורה, ולכן אמרו (פסיקתא זוטרתא דברים ו' ו) שיהיו דברי תורה חביבים בעיניך כל יום כאילו היום ניתנו, וזה **לעומת זה**, שזה מתחדש עליו בכל יום, ולכן תהיה התורה ג"כ כאילו היום ניתנה, וחביבה לבטל התחדשות היצר הרע, והעושה כן יצליח.

ציידה לדרך: 'התחדשות' בכל פעם הן התפילה והן בתורה זהו דבר הנותן לאדם עוז ותעצומות נפש בקשר בלתי נפרד בינו לבוראו, לשמור את דרך החיים, ולזכור מה חובתו בעולמו. והכמת כל היצורים להתלמד מהיצר הרע, שאכן אין לו קיום ללא זה.